

Politiken 13-04-2023

Har Mette Frederiksen fortjent en næse i Minksagen?

Af Jørn Vestergaard, professor emeritus, Det Juridiske Fakultet

I kølvandet på Minkkommissionens beretning gav Folketinget udtryk for, at statsminister Mette Frederiksen havde optrådt ”meget kritisabelt”, og hun fik derfor tildelt en næse. Med afsæt i beretningen blev næsen bl.a. begrundet med, at udmeldingerne på pressemødet den 4. november 2020 var ”groft vildledende”, og at der var tale om ”en klart ulovlig instruks”.

Med den seneste udvikling i Minksagen er der grund til at overveje, om der fortsat er tilstrækkeligt grundlag for den alvorlige kritik.

Det kan undre, at Politiken ikke har fundet anledning til at interessere sig for spørgsmålet. Læserne efterlades derfor med det indtryk, at den redaktionelle ledelse helst afstår fra ansatser til selvransagelse med hensyn til dækningen af Minksagen, hvor chefredaktør Christian Jensen ikke har holdt sig tilbage med kategoriske meldinger om statsministerens ansvar for dette og hint.

Christian Jensen har gentagne gange forankret sin kritik af Mette Frederiksen i den opfattelse, at hun på det nu historiske pressemøde den 4. november 2020 gav en ”ordre” om at ”nedslagte samtlige danske mink” (31/10-21). Allerede før Minkkommissionen var klar med sin beretning, skrev han således om ”en ulovlig ordre udstukket for åben skærm af en statsminister” (15/11-20).

Senest har Christian Jensen rigtignok taget bestik af, at en forhørsledelse med tidligere højesteretspræsident Thomas Rørdam for bordenden har erklæret sig uenig i, at der var tale om en instruks ”i juridisk forstand”. Men han gentager ikke desto mindre, at alle mink på det pågældende pressemøde blev ”beordret” aflivet (1/4-2023 og 8/4-23).

Minkkommissionen klassificerede udmeldingerne på pressemødet og de efterfølgende pressemeddelelser som ”en instruks”, dvs. en ordre til i første række Fødevarestyrelsen og Rigspolitiet om straks at igangsætte aflivningen af alle mink. Denne retsopfattelse gav umiddelbart anledning til undren blandt juridisk fagkyndige. Men ved opfølgningen på kommissionens beretning valgte Folketinget imidlertid at lægge kommissionens opfattelse uprøvet til grund.

Kommissionen tog sådan set ikke direkte stilling til spørgsmålet om, hvorvidt Mette Frederiksen selv gav en instruks til de nævnte myndigheder. Men Folketinget fandt, at hun i hvert fald havde det overordnede politiske ansvar for, at der med udmeldingerne på pressemødet blev givet ”en klart ulovlig instruks”.

Resultatet af forhørsledelsens tjenstlige undersøgelse i forhold til rigspolitichefen er på flere punkter udtryk for en klar underkendelse af Minkkommissionens vurderinger. Forhørsledelsen tilsidesætter ikke alene kommissionens bevisvurdering af, om der er noget at drage rigspolitichefen til ansvar for. Mere generelt bliver nogle af kommissionens centrale retlige vurderinger fejlet af bordet.

Under afhøringerne i kommissionen bemærkede Mette Frederiksen, at hun ikke opfattede sine udtalelser som en ”instruks”, men som talesprog på et pressemøde. Denne retsopfattelse tilslutter forhørsledelsen sig utvetydigt.

Det er i god overensstemmelse med gængs retsopfattelse, at forhørsledelsen har antastet kommissionens udlægning. Forhørsledelsen har fastslået, at det, det var tale om, var en overordnet orientering af offentligheden om en politisk beslutning. Denne indebar, at ressortministeriet og de i øvrigt involverede myndigheder fik opgaven med og ansvaret for at føre regeringens beslutning ud i livet med en forventning om, at dette foregik på lovlig vis.

Det siger sig selv, at statsministeren ikke må beordre andre ministre eller nogen i embedsværket til at foretage sig noget ulovligt. Både den retlige og den politiske bedømmelse af Mette Frederiksens ansvar påvirkes selvsagt grundlæggende af, om der rent faktisk blev givet en ulovlig instruks. Ifølge forhørsledelsen var dette ikke tilfældet. Umiddelbart skulle man synes, at dette må indebære en vis genoprejsning til Mette Frederiksen i forhold til dette kritikpunkt.

Forhørsledelsens beretning svækker også grundlaget for den opfattelse, at udmeldingerne på pressemødet var ”groft vildledende”, herunder ved at bibringe minkavlerne uden for sikkerhedszonerne den urigtige opfattelse, at de var retligt forpligtet til at aflive deres besætninger. Forhørsledelsen har ikke taget direkte stilling til dette spørgsmål, men bemærker, at det må tages i betragtning, at den almindelige og konkrete kommunikation med minkavlerne blev varetaget af fødevaremyndighederne.

Tilbage står så, at det indgik i begrundelsen for den næse, som Mette Frederiksen blev tildelt, at hun havde det politiske ansvar for, at ”centraliseringen af magten og beslutningsprocesserne omkring statsministeren bidrog til en meget kritisabel håndtering, hvor afgørende hensyn til retssikkerhed ikke blev taget”. Det nævnes i den forbindelse, at statsministeren ikke på det forudgående møde i regeringens koordinationsudvalg spurgte til, om der var hjemmel til at slå alle mink ned.

Det er selvsagt en ren politisk vurdering, om der i lyset heraf er tilstrækkeligt grundlag for så alvorlig kritik, at den tildelte næse skal opretholdes. Under alle omstændigheder kan det konstateres, at grundlaget for Folketingets stillingtagen til dels er smuldret.